



Guía Docente				
Datos Identificativos				2017/18
Asignatura (*)	Fisioterapia do aparato bucofonador	Código	652G04039	
Titulación	Grao en Logopedia			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	CastelánGalegoInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias Biomédicas, Medicina e Fisioterapia			
Coordinación	Souto Camba, Sonia	Correo electrónico	sonia.souto@udc.es	
Profesorado	Souto Camba, Sonia	Correo electrónico	sonia.souto@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Co estudo da materia de ?Fisioterapia do aparato bucofonador? pretendese que o alumno de Logopedia coñeza os métodos e técnicas que emprega a Fisioterapia para a valoración e tratamento orofacial, respiratorio e da deglución en aquelas patoloxías de tipo orgánico e/ou psicosomático que afecten ao aparato bucofonador, identificando e integrando o papel desta modalidade terapéutica dentro da abordaxe multidisciplinar destes procesos.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Coñecer e integrar os fundamentos biolóxicos da Logopedia: a Anatomía e Fisioloxía.
A7	Coñecer, recoñecer e discriminar entre a variedade das alteracións: os trastornos específicos do desenvolvemento da linguaxe, trastorno específico da linguaxe, retrasos da linguaxe, trastornos fonéticos e fonolóxicos; os trastornos da comunicación e a linguaxe asociados a déficit auditivos e visuais, o déficit de atención, a deficiencia mental, o trastorno xeneralizado do desenvolvemento, os trastornos do espectro autista, a parálise cerebral infantil e as plurideficiencias; os trastornos específicos da linguaxe escrita; as discalculias; as alteracións no desenvolvemento da linguaxe por privación social e as asociadas a contextos multiculturais e plurilingüismo; os trastornos da fluidez da fala; as afasias e os trastornos asociados; as disartrias; as disfonías; as disglosias; as alteracións da linguaxe no avellentamento e os trastornos dexenerativos; as alteracións da linguaxe e a comunicación en enfermidades mentais; o mutismo e as inhibicións da linguaxe; as alteracións das funcións orais non verbais: deglución atípica, disfagia e alteracións tubáricas.
A8	Coñecer os fundamentos do proceso de avaliación e diagnóstico.
A9	Coñecer e aplicar os modelos, técnicas e instrumentos de avaliación.
A10	Realizar a avaliación das alteracións da linguaxe nos trastornos específicos do desenvolvemento da linguaxe: trastorno específico da linguaxe, retrasos da linguaxe, trastornos fonéticos e fonolóxicos; os trastornos da comunicación e a linguaxe asociados a déficit auditivos e visuais, o déficit de atención, a deficiencia mental, o trastorno xeneralizado do desenvolvemento, os trastornos do espectro autista, a parálise cerebral infantil e as plurideficiencias; os trastornos específicos da linguaxe escrita; as discalculias; as alteracións no desenvolvemento da linguaxe por privación social e as asociadas a contextos multiculturais e plurilingüismo; os trastornos da fluidez da fala; as afasias e os trastornos asociados; as disartrias; as disfonías; as disglosias; as alteracións da linguaxe no avellentamento e os trastornos dexenerativos; as alteracións da linguaxe e a comunicación en enfermidades mentais; o mutismo e as inhibicións da linguaxe; as alteracións das funcións orais non verbais: deglución atípica, disfagia e alteracións tubáricas.
A17	Coñecer e realizar a intervención logopédica nos trastornos específicos do desenvolvemento da linguaxe: trastorno específico da linguaxe, retrasos da linguaxe, trastornos fonéticos e fonolóxicos; os trastornos da comunicación e a linguaxe asociados a déficit auditivos e visuais, o déficit de atención, a deficiencia mental, o trastorno xeneralizado do desenvolvemento, os trastornos do espectro autista, a parálise cerebral infantil e as plurideficiencias; os trastornos específicos da linguaxe escrita; as discalculias; as alteracións no desenvolvemento da linguaxe por privación social e as asociadas a contextos multiculturais e plurilingüismo; os trastornos da fluidez da fala; as afasias e os trastornos asociados; as disartrias; as disfonías; as disglosias; as alteracións da linguaxe no avellentamento e os trastornos dexenerativos; as alteracións da linguaxe e a comunicación en enfermidades mentais; o mutismo e as inhibicións da linguaxe; as alteracións das funcións orais non verbais: deglución atípica, disfagia e alteracións tubáricas.
A29	Adquirir a formación práctica para o traballo individual, grupal, cooperativo e de mediación con facilitador.
A30	Coñecer a actuación profesional e os contornos onde se desenvolve a práctica.



A32	Utilizar tecnoloxías da información e da comunicación.
B2	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B5	Aprender autonomamente, e motivarse para facelo de forma continuada.
B7	Capacidade de análise e síntese.
B13	Coñecer e manexar as novas tecnoloxías da comunicación e da información.
B16	Resolver problemas de forma efectiva.
B17	Saber expresarse en público.
B23	Traballar de forma colaborativa.
B24	Traballar en equipo e, de ser o caso, de forma interdisciplinar.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Identificar o marco conceptual e o paradigma de intervención que son propias da Fsioterapia.	A30	B23 B24	
Describir os métodos de avaliación e tratamento que son propios da Fsioterapia respiratoria e identificar a súa relevancia para o tratamento do paciente disfásico, o paciente traqueotomizado e outras patoloxías da voz de da fala.	A7	B2 B7 B16 B23	C1 C7
Describir as diferentes fases da deglución do adulto e os diferentes niveis de regulación neurolóxica, establendo a súa relación coas causas de disfaxia.	A1 A7 A10	B2 B5 B7	
Identificar os principais compoñentes dun protocolo clínico de valoración da deglución	A8 A9 A10	B16	
Definir os principais axentes físicos empregados en fisioterapia para a reeducación dos trastronos da deglución		B23	
Identificar os principais procedementos terapéuticos de fisioterapia indicados para o tratamento da dor orofacial.	A1 A7 A8	B2 B7 B23	
Describir os principios xerais da intervención de fisioterapia para o tratamento das disfuncións da articulación temporo-mandibular. Identificar a relevancia da postura nestes procesos.	A1 A7 A8	B2 B7 B23	
Executar e interpretar as esporometrías simples e forzadas, nas súas dúas ramas, diferenciando a natureza dos procesos de tipo obstructivo e de tipo restrictivo.	A8 A10 A17 A29		
Executar a valoración do patrón ventilatorio, capacidade de expansión torácica, do diafragma e resto de músculos respiratorios, aplicando as escalas de valoración aceptadas internacionalmente.	A8 A10 A17 A29		
Elaborar un traballo de revisión en equipo, efectuando unha análise crítica sobre a temática obxecto de estudo, e empregando os recursos multimedia de documentación. Realizar a súa exposición na aula.	A32	B13 B17	C3

Contidos	
Temas	Subtemas



Unidade temática I: Fundamentos da Fisioterapia.	- Marco histórico e conceptual de Fisioterapia. - Modalidades terapéuticas da Fisioterapia.
Unidade temática II: Fisioterapia Respiratoria	- Recordo anatomo-fisiolóxico do sistema respiratorio. Mecánica respiratoria - Fisioterapia Respiratoria: Concepto. Procedementos de valoración e tratamento - Protocolo de Fisioterapia Respiratoria no doente con disfaxia
Unidade temática III: Fisioterapia Orofacial e miofuncional nas disfuncións da deglución	- A deglución no adulto - Protocolo clínico de valoración fisioterápico da deglución - Protocolo de tratamento fisioterápico das alteracións funcionais da deglución
Unidade temática IV: Fisioterapia analxéica.	- A dor orofacial e a Fisioterapia analxésica - Protocolos de tratamento fisioterápico nas disfuncións da articulación témporo-mandibular. Síndromes posturais e reeducación postural.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Prácticas de laboratorio	A8 A9 A10 A29 A30	14	14	28
Sesión maxistral	A1 A7 A8 A9 A10 A17	14	21	35
Actividades iniciais	A1 C7	0.5	0	0.5
Proba mixta	A1 A7 A8 A9 A10 B16 B7 C1	1	25.5	26.5
Traballos tutelados	A32 B2 B5 B7 B13 B17 B23 B24 C3	2	14	16
Portafolios do alumno	B5	0	3.5	3.5
Atención personalizada		3	0	3

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Metodoloxía que permite que os estudantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico, tales como demostracións, exercicios, experimentos e investigacións. Realizaranse actividades relacionadas cos contidos da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóese reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia. Empregarase para os temas de maior complexidade do temario. Durante o seu desenvolvemento, integraranse de xeito puntual metodoloxías de discusión dirixida e aprendizaxe colaborativa.
Actividades iniciais	REALIZACIÓN dunha proba tipo test inicial para avaliar os coñecementos previos dos alumnos e enmarcar os obxetivos da materia.
Proba mixta	Proba obxetiva tipo test de opción múltiple, acompañada dunha pregunta desarrollo.



Traballos tutelados	Asinganranse ao comezo de curso unha serie de traballos para o seu desenvolvemento en grupo e exposición final por parte dos estudantes.
Portafolios do alumno	É unha carpeta ou arquivador ordenado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que contén os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno nun período de tempo, cos comentarios e cualificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do alumno. O portafolios ou carpeta inclúe todo o que fai o alumno, como: apuntes ou notas de clases, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resúmenes, probas escritas, autoavaliacións, tarefas desenvolvidas, comentarios de progreso do alumno realizado polo profesor, etc.

## Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Realizarase atención personalizada para a aclaración daqueles conceptos que resulten de difícil comprensión durante as sesións maxistráis, e que o desenvolvemento das sesión de discusión ou prácticas non consiga resolver

## Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	A8 A9 A10 A29 A30	Realízase avaliación continuada atendendo aos seguintes criterios: <ul style="list-style-type: none"><li>- habilidade e destreza no desenvolvemento das técnicas</li><li>- Asistencia e puntualidade</li><li>- Integración dos coñecementos teóricos</li></ul>	10
Proba mixta	A1 A7 A8 A9 A10 B16 B7 C1	Evalúanse os coñecementos teóricos en relación aos contidos formativos impartidos durante as leccións magistrais e fruto das actividades desenvolvidas na aula e fora da mesma	60
Traballos tutelados	A32 B2 B5 B7 B13 B17 B23 B24 C3	Avaliarase o traballo presentado polos alumnos, así como a exposición e defensa realizada a final de curso	30

## Observacións avaliación

<p>Para poder promediar as calificacións de todas as partes o alumno terá que acadar na proba mixta unha calificación igual ou superior a 2,4 sobre 6 puntos.</p> <p>En función dos requerimentos académicos de cada curso, as porcentaxes asignadas a cada parte poderán variar. En ningún caso a avaliación da proba mixta poderá ser inferior ao 50% da calificación, nin a avaliación continuada (prácticas de laboratorio e traballos tutelados) ser superior ao 50% O portafolio poderá ser solicitado polo profesor para decidir a asignación das matrículas de honra da materia, cando haxa máis dun candidato posible.</p>
---

## Fontes de información



## Bibliografía básica

- - Bartuilli M, Cabrera PJ, Periñán C. (2007). Guía técnica de intervención logopédica Terapia Miofuncional. . Madrid: Síntesis
- - Mc Gozan, Jefferies, Turley. (2005). Lo esencial en aparato respiratorio.. Madrid: Elsevier
- - Borrás S, Rosel V. (2005). Guía para la reeducación de la deglución atípica y trastornos asociados. . Valencia: naullibres
- - Le Métayer M (1995). Reeducación cerebromotriz del niño pequeño. Educación Terapéutica. . Aspace Navarra ? Masson: Barcelona
- - Junquero M. (2000.). Tracto Orofacial. En: X Jornadas de Fisioterapia. Escuela Universitaria de Fisioterapia ONCE. La hemiplejía. . Escuela Universitaria de Fisioterapia ONCE. La hemiplejía. Escuela Universitaria de Fisioterapia On
- - Okenson J.P. (1999). Tratamiento de oclusión y afecciones temporomandibulares. Harcourt Brace: Madrid
- - Hislop H., Montgomery J. (1996). -Pruebas Funcionales musculares.. Madrid: Marbán S.L
- - Le Hueche F., Allali A. (1993). Anatomía y fisiología de los órganos de la voz y del habla. Barcelona: Masson
- - Pardo C. (2006). Cáncer del tracto aerodigestivo superior: biomecánica postquirúrgica del complejo cervical. Tratamiento fisioterápico de las secuelas. . Fisioterapia
- - Bernabeu Guitart M. (2002). Disfagia neurógena: Evaluación y tratamiento. . Fundació Institut Guttmann. Institut Universitari UAB
- - Bleeckx D. (2004 ). Disfagia. . Madrid: McGraw-Hill Interamericana
- - Monge R. (2005). Ejercicios de terapia miofuncional. . Barcelona: Lebón
- - West J (2002 ). Fisiología Respiratoria. . Madrid: Editorial Médica Panamericana
- - XIII Jornadas de Fisioterapia. (2003). Fisioterapia en la articulación témporomandibular.. Universidad Autónoma de Madrid: Madrid
- - Asociación Española de Fisioterapeutas. (2003. ). Fisioterapia Orofacial y de reeducación de la deglución. Madrid: Elsevier
- - Puyuelo M, Póo P, BASIL C, Le Métayer M. (1996). Logopedia de la parálisis cerebral. Diagnóstico y tratamiento. . Barcelona: Masson
- - Zambrana N., Dalva L. (1998). Logopedia y ortopedia maxilar en la rehabilitación orofacial. Tratamiento precoz y preventivo. Terapia Miofuncional. . Barcelona: Masson
- - Valenza G, González L, Yuste MªJosé. (2005). Manual de Fisioterapia Respiratoria y Cardíaca. . Madrid: Síntesis
- - Wilson ? Pauwels, Akenson, Stewart, Spacey. (2003 ). Nervios Craneales. En la salud y en la enfermedad. . Madrid: Panamericana
- - Castillo Morales, R. (2002). Terapia de Regulacao orofacial. . Sao Paulo: Ediciones Científicas Menon
- - Servera E, Sancho J, Zafra MJ. (2003). Tos y enfermedades neuromusculares. Manejo no invasivo de las secreciones respiratorias. Archivos de Bronconeumología
- - Sancho J., Vergara Lozano P., González Doniz L. (2004). Trastornos de la deglución y neumonía por aspiración en las enfermedades neuromusculares. . Revista Iberoamericana de Kinesiología y Fisioterapia. Madrid: Elsevier
- Clavé, P, Verdaguer A, Arreola V. (2005). Disfagia orofaríngea en el anciano. Medicina Clínica
- Cámpora H, Falduti A. (2015). Deglución de la A a la Z. Ediciones Journal



<b>Bibliografía complementaria</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>- - López C, Marcos JM, Omenedes PA, Herrero P. ( 2005). Adaptación fisioterapéutica de una ayuda técnica en una niñas con parálisis cerebral. Beneficios de dicha adaptación.. Fisioterapia</li><li>- - Barroso LA, García LA. ( 2003). Experiencia en educación terapéutica sobre las disfunciones de la alimentación con alumnos de un colegio de educación especial. Fisioterapia</li><li>- - Rodríguez B, Mesa J, Paseiro G, González L. Síndromes posturales y reeducación postural en los tra ( 2004). Síndromes posturales y reeducación postural en los trastornos temporomandibulares.. Revista Iberoamericana de Fisioterapia y Kinesiología</li><li>- - Nuñez F., Maldonado M., Suárez C. (2000. ). Cuidados y Rehabilitación del paciente traqueostomizado. . Oviedo: Servicio de publicaciones Universidad de Oviedo.</li><li>- - Winstock A (2005). Eating and drinking dificultéis in children A guide for practicioners. . Liverpool: Speechmark Publishing</li><li>- - Viñas S., Amado ME, Escribano M, Fernández A, Riveiro S, Patiño S. (2004). Tratamiento fisioterápico de las alteraciones posturales y los reflejos orales en la parálisis cerebral infantil y otras alteraciones neurológicas. Ayudas técnicas para la alimentación. . . Fisioterapia</li><li>- - Pérez de la Cruz S (2007). Tratamiento y evaluación de las deficiencias motoras en el aula.. Revista Iberoamericana de Fisioterapia y Kinesiología</li></ul>
------------------------------------	---

## Recomendacións

### Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía dos órganos da audición e a linguaxe/652G04001

Fisioloxía dos órganos da audición e a linguaxe/652G04006

Patoloxía da audición. voz e deglución/652G04015

Alteracións de base neurolóxica e anatómica/652G04021

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Rehabilitación do aparato bucofonador e da deglución/652G04035

### Materias que continúan o temario

### Observacións

(\* )A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías